

Mark Drakeford AC
Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol
Llywodraeth Cymru

10 Tachwedd 2016

Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2017-18

Annwyl Mark,

Diolch am ddod i'n cyfarfod ar 3 Tachwedd i roi tystiolaeth ar gynigion ynghylch y gyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2017-18.

Hoffai'r Pwyllgor dynnu eich sylw at y materion a nodir isod, ac mae'n edrych ymlaen at gael eich ymateb cyn gynted â phosibl.

Cyffredinol

Nodwn mai cyfanswm y dyraniad ar gyfer y portffolio llywodraeth leol ar gyfer 2017-18 yw £3.405 biliwn, sy'n gynydd o 1.5 y cant mewn termau arian parod o gymharu â 2016-17.

Gwnaethoch yn glir yn eich tystiolaeth bod y gyllideb ddrafft hon yn "anarferol" o ran osgoi toriadau i lywodraeth leol a'i bod yn annhebygol y bydd hyn yn digwydd eto ar ôl 2017-18, yn enwedig o ystyried y gostyngiad a ragwelir o 9 y cant mewn termau real yng nghyllideb gyffredinol Llywodraeth Cymru erbyn 2020.

Gwnaethoch rybuddio hefyd y bydd dewisiadau ac amser anoddach o'n blaenau a bod rhaid defnyddio'r 18 mis nesaf mewn ffordd bwrpasol a thrylwyr i baratoi ar gyfer hyn.

Er y gallai'r gyllideb ddrafft roi rhywfaint o seibiant, er ei fod yn gyfyngedig, mae'n annhebygol y bydd yn gwrthweithio'r heriau ariannol ehangach sy'n wynebu llywodraeth leol yng Nghymru. Rydym yn pryderu am y posibilrwydd o doriadau ariannu pellach a dyfnach yn y dyfodol ac effaith y rhain ar y sector ac ar ddarparu gwasanaethau. Croesawn eich ymrwymiad i gefnogi'r sector o ran cwrdd â'r heriau hyn. Wrth gynllunio ar gyfer y tymor hwy, nodwn eich bod yn parhau i ymgysylltu â llywodraeth leol ynghylch eich cynigion diwygio.

Prif Grŵp Gwariant (MEG) Llywodraeth Leol

Nodwn, o fewn y cynnydd cyffredinol yn y dyraniad ar gyfer y portffolio llywodraeth leol, fod Llinell Wariant yn y Gyllideb (BEL) ar gyfer 'Cyllid Refeniw Cyffredinol yr Heddlu' yn dangos gostyngiad net o £51 miliwn. Er ein bod yn deall y gallai hyn fod yn sgil newidiadau technegol a chyflwyniadol o fewn prif grŵp gwariant llywodraeth leol ac nad yw'n cyflwyno gostyngiad yng nghyfanswm cyllid yr heddlu a ddarparwyd o fewn y gyllideb ddrafft, **gofynnwn am eglurhad gennych ar y newid hwn. Yn ogystal, hoffem gael eglurhad manwl o ddiben ac effaith newidiadau i BEL 'Cyllid Refeniw Cyffredinol yr Heddlu'.**

Mae'r gyllideb ddrafft yn dangos cynnydd o £82 miliwn mewn Gwariant a Reolir yn Flynyddol (a wneir yn llwyr o dderbyniadau o Ardrethi Annomestig) o gymharu â 2016–17. Yn eich tystiolaeth i'r Pwyllgor Cyllid ar 19 Hydref 2016, awgrymwyd gennych fod y cynnydd mewn Gwariant a Reolir yn Flynyddol yn sgil y ffaith bod derbyniadau Ardrethi Annomestig yn y flwyddyn flaenorol wedi bod yn fwy na'r amcangyfrif. Gwnaethoch nodi bod hyn yn: “creates a pool that you can take forward and deploy next year”. **Hoffem gael eglurhad pellach gennych o ran a yw'r £82 miliwn yn cynnwys derbyniadau a gariwyd drosodd o 2016–17 ac, os felly, faint sy'n arian a gariwyd drosodd.**

Setliad dros dro llywodraeth leol

Mae'r gyllideb yn darparu'r cynnydd arian parod cyntaf yn setliad refeniw llywodraeth leol ers 2013–14, ac rydym yn croesawu hynny. Er bod y dyraniad cynyddol yn welliant ar y blynyddoedd blaenorol, bydd bron i hanner o'r awdurdodau yn dal i weld toriad termau arian parod yn eu dyraniadau. Mae hyn yn debygol o ychwanegu at heriau ariannol presennol a sylweddol sy'n wynebu'r awdurdodau hynny. I'r perwyl hwn, rydym yn falch bod y llawr cyllid wedi'i gadw ar gyfer 2017–18, sy'n golygu na fydd unrhyw awdurdod yn wynebu toriad yn ei ddyraniad o fwy na 0.5 y cant. Mae hynny wedi helpu i ddiogelu pedwar awdurdod rhag toriadau mwy difrifol nag y byddent yn eu hwynebu fel arall.

Pan ofynnwyd p'un a fyddai'r trefniadau llawr ariannu yn parhau ar ôl 2017–18, gwnaethoch ddweud wrthym eich yn bod yn fodlon edrych ar hynny fesul blwyddyn ond y byddai hynny'n dibynnu ar yr amgylchiadau bob blwyddyn. O ystyried ymrwymiad Llywodraeth Cymru yn ei Rhaglen Lywodraethu i “ddarparu cyllid i roi 'llawr' ar gyfer setliadau llywodraeth leol”, **gofynnwn i chi am eglurhad pellach ar y mater hwn.**

Dyraniadau ychwanegol o fewn y setliad

Croesawn y dyraniad ychwanegol o £25 miliwn ar gyfer gofal cymdeithasol yr ydych wedi sicrhau ei fod ar gael drwy'r setliad. Mae hyn yn adeiladu ar y £21 miliwn ychwanegol a ddyrannwyd drwy'r setliad yn 2016–17. Rydym yn cydnabod y posibilrwydd ataliol o fuddsoddi mewn gwasanaethau cymdeithasol, sy'n allweddol o ran sicrhau iechyd a lles rhai o'r bobl fwyaf agored i niwed yn ein cymunedau. Rydym yn ymwybodol iawn o'r pwysau cynyddol ar wasanaethau cymdeithasol a'r angen i barhau i weithio gyda llywodraeth leol i sicrhau eu bod yn cael eu darparu'n effeithiol.

Pan ofynnwyd i chi sut rydych yn bwriadu monitro'r gwariant ychwanegol ar ofal cymdeithasol, gwnaethoch ddweud wrthym y bydd Llywodraeth Cymru yn monitro hyn gan ei fod yn monitro popeth ac y byddai'n defnyddio systemau presennol, a oedd yn cynnwys casglu a monitro data awdurdod lleol. Gwnaethoch hefyd

ddweud wrthym mai mater i awdurdodau unigol yw penderfynu ar y ffordd orau o ddefnyddio'r dyraniad ychwanegol ar gyfer gofal cymdeithasol, gan ystyried anghenion lleol. Er y croesewir unrhyw arian ychwanegol i lywodraeth leol, credwn ei bod yn hanfodol i sicrhau bod trefniadau cadarn ar waith i fonitro gwariant, canlyniadau a gwerth am arian yn y meysydd rydych wedi dewis dyrannu'r arian ychwanegol hwn. **Byddem yn croesawu manylion pellach gennych ar y system a ddefnyddiwyd i fonitro gwariant ar wasanaethau cymdeithasol ar y canlyniadau rydych yn disgwyl eu cyflawni o'r dyraniad ychwanegol o £25 miliwn ar gyfer gofal cymdeithasol yn 2017-18, a phryd rydych yn disgwyl gallu adrodd yn ôl i'r Pwyllgor ar y canlyniadau hynny.**

Croesawn y cyllid ychwanegol sydd ar gael i lywodraeth leol o ganlyniad i'r cytundeb rhwng Llywodraeth Cymru a Phlaid Cymru, sef: £25 miliwn i helpu i ddarparu gwasanaethau hanfodol; £1 miliwn ar gyfer cludiant ysgolion; a £3 miliwn i helpu gyda chynlluniau peilot parcio ceir yng nghanol trefi. Deallwn y bydd yr arian hwn yn cael ei ddarparu drwy'r setliad ac felly ni fydd wedi'i neilltuo.

Gwnaethoch ddweud wrthym nad yw'r £25 miliwn ychwanegol ar gyfer darparu gwasanaethau hanfodol wedi'u dynodi at unrhyw ddiben penodol a'i fod yn rhan o'r arian y gellir eu darparu ar gyfer awdurdodau lleol. Cyfeiriwn at eich pwynt blaenorol ar fonitro gwariant a chanlyniadau. **Gofynnwn am eglurhad pellach ar y canlyniadau yr ydych yn disgwyl eu cyflawni o'r £25 miliwn o arian ychwanegol ar gyfer gwasanaethau hanfodol. Byddem hefyd yn hoffi cael manylion am sut rydych yn bwriadu monitro gwariant a chanlyniadau.**

O ran y £3 miliwn ar gyfer cynlluniau peilot ar gyfer parcio ceir mewn canol trefi, nodwn mai un o nodau'r cynlluniau yw helpu i adfywio canol trefi ac i gefnogi busnesau bach. Roeddem yn falch o glywed eich bod yn bwriadu gweithio gydag awdurdodau i lunio rheolau a fydd yn llywodraethu'r defnydd o'r arian hwnnw ac y byddwch yn gallu monitro ei ddefnydd fel swm o arian atebol ar wahân. **Hoffem gael eglurhad gennych ar yr amserlenni arfaethedig ar gyfer datblygu a gweithredu'r cynlluniau. Hoffem hefyd gael manylion pellach ar sut rydych yn**

bwriadu monitro gwariant a chanlyniadau a sut y bydd y canlyniadau hyn yn sail ar gyfer penderfyniadau ariannu yn y maes hwn yn y dyfodol.

Gwnaethoch ddweud wrthym bod y £1 miliwn ychwanegol ar gyfer cludiant ysgolion yn cael ei ddarparu i helpu i wella penderfyniadau annymunol yr oedd yn rhaid i awdurdodau eu gwneud i ddarparu trefniadau cludiant ysgol ar yr isafswm a oedd yn ofynnol gan y gyfraith. Rydym yn cydnabod y bydd penderfyniadau o'r fath yn debygol o gael effaith andwyol ar deuluoedd sydd eisoes yn ei chael hi'n anodd i gael dau ben llinyn ynghyd. **Hoffem gael manylion pellach gennych ar sut rydych yn rhagweld y bydd awdurdodau lleol yn defnyddio'r arian ychwanegol hwn i ddiogelu'r teuluoedd mwyaf agored i niwed ac a ydych yn bwriadu darparu canllawiau i awdurdodau yn hyn o beth.**

Diwygio llywodraeth leol

Gwyddom, yn y Cynulliad diwethaf, fod y prif ddadleuon a gyflwynwyd gan Lywodraeth Cymru ac eraill ar gyfer yr agenda ddiwygio yn canolbwyntio ar yr angen i fynd i'r afael â heriau ariannol sy'n wynebu llywodraeth leol, ac i wella trefniadau llywodraethu a darparu gwasanaethau. O ystyried hyn, gwnaethom ofyn i chi, wrth gynllunio ar gyfer diwygio yn y dyfodol, a ydych yn disgwyl lefel debyg o arbedion â'r hyn a amcangyfrifwyd yn y Bil Llywodraeth Leol drafft. Gwnaethoch ddatgan: "by working regionally in some key services, there will be some financial efficiencies that local authorities will be able to obtain" a "there are other resiliencies beyond the financial ones that will be gained by working in a more regional way". Awgrymwyd gennych er y byddai cydweithio yn golygu effeithlonrwydd ariannol, gallent fod yn is na'r hyn a amcangyfrifwyd ar gyfer uno.

Nodwn y bydd unrhyw gynigion deddfwriaethol ar gyfer diwygio yn golygu Asesiad Effaith Rheoleiddiol llawn yn nodi costau a buddion y cynigion hynny. Wrth gwrs, byddwn yn cymryd diddordeb brwd yn yr agenda ddiwygio wrth iddi ddatblygu, gan gynnwys goblygiadau ariannol i lywodraeth leol yn sgil y cynigion, yn benodol yng nghyd-destun cyfyngiadau cyllidebol parhaus sy'n wynebu'r sector.

Yn benodol, mewn perthynas â'r dyraniadau ar gyfer 2017–18, nodwn eich bod wedi sicrhau bod £5 miliwn ar gael ar gyfer 'Trawsnewid a Deddfwriaeth', y gwnaethoch ddweud wrthym y bydd yn cael ei ddefnyddio “to provide pump prime funding to support the reform agenda”. Gwnaethoch hefyd egluro y gellid defnyddio'r arian hwn i helpu awdurdodau i baratoi ar gyfer uno'n wirfoddol.

Er y bu cynnydd o £2.7 miliwn yn y dyraniad hwn o gymharu â 2016–17, rydym yn cwestiynu a fydd hyn yn ddigonol i alluogi awdurdodau i fuddsoddi mewn gweithgareddau trawsffurfiol fel datblygu gwasanaethau a rennir sy'n ofynnol er mwyn cyflawni'r diwygiadau, fel y rhagwelwyd gennych chi. Credwn ei bod yn bwysig sicrhau bod yr awdurdodau hynny sy'n awyddus i wneud gwaith paratoi cyn y newidiadau deddfwriaethol a ragwelir, naill ai drwy gydweithio rhanbarthol neu uno'n wirfoddol, yn gallu cael gafael ar gyllid i helpu gyda hyn. **Gofynnwn am sicrwydd pellach gennych ar y mater hwn.**

Roeddem yn falch o allu trafod eich cynigion gyda chi ar gyfer diwygio llywodraeth leol yn fwy cyffredinol. Edrychwn ymlaen at gynigion manylach gennych yn y Flwyddyn Newydd a byddwn yn eich gwahodd i roi tystiolaeth i ni ar y mater hwn maes o law.

Llesiant cenedlaethau'r dyfodol

Wrth esbonio'r dull a gymerwyd gennych i gymhwyso Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (y Ddeddf) i gyllideb llywodraeth leol, gwnaethoch ddweud eich bod yn derbyn yn llwyr bod y gwaith hwn yn mynd rhagddo ond eich bod yn teimlo rhywfaint o hyder eich bod wedi dechrau arno'n briodol. Pan gawsoch eich holi, roeddech yn gallu rhoi enghreifftiau penodol o sut mae'r Ddeddf wedi dylanwadu ar eich penderfyniadau gwario, gan gynnwys Metro Caerdydd, borgen Dinas Caerdydd, a'r dyraniad ychwanegol o £25 miliwn ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol.

Rydym yn cydnabod mai dyma'r gyllideb ddrafft gyntaf ers i'r Ddeddf ddod i rym ac, yn hyn o beth, mae'n dal i fod yn ddyddiau cynnar. Wrth edrych i'r dyfodol, credwn fod yn rhaid i'r Ddeddf ddod yn rhan annatod o'r broses o bennu'r gyllideb

a'i defnyddio i helpu i wneud penderfyniadau gwario yn y dyfodol. Rydych wedi gwneud yn glir mai bwriad y Llywodraeth yw parhau i weithio tuag at y nod hwn a datblygu dull mwy soffistigedig yn y cyswllt hwn, a chawn rywfaint o sicrwydd o hyn. Nodwn eich bod wedi darparu tystiolaeth gyfyngedig yn y ddogfennaeth sy'n dod gyda'r gyllideb ac yn eich tystiolaeth ysgrifenedig i ddangos bod y Ddeddf yn cael ei defnyddio i ddylanwadu ar benderfyniadau cyllidebol. Er mwyn helpu i graffu ar gyllidebau yn y dyfodol, rydym yn awyddus i gael tystiolaeth fanylach gennych ar y mater hwn.

Rwyf yn anfon copi o'r llythyr hwn at Simon Thomas AC, Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid.

Cofion cynnes

John Griffiths AC

Cadeirydd

